

sig om ordenens blomstring i hans højmestertid, og at det holdt sig usvækket gennem århundrederne uden at blive anfægtet. Det nye bind skulle forhåbentlig kunne danne grundlag for en vurdering af, om rygtet talte sandt. – Dets første hefte giver gode løfter om, at alle forventninger i så henseende vil blive indfriet.

HERLUF NIELSEN

The Manual from Notmark. Gl. Kgl. Saml. 3453.8°. Edited by KNUD OTTOSEN. Bibliotheca Liturgica Danica. Series Latina Vol. I. Institut for dansk Kirkehistorie. Copenhagen, G.E.C. Gad, 1970. 124 s. 31,05 kr.

I smukt tryk og med plancher af originalhåndskriftet lanceres hermed den nye række af liturgiske tekster, som vil gøre mange vanskeligt læselige og vanskeligt forståelige håndskrifter tilgængelige for en bredere kreds. Manualen er opkaldt efter Notmark på Als, hvorfra det stammer, men en kyndig sammenligning med de liturgiske bøger fra Fyns stift gør det overvejende sandsynligt, at det hører hjemme i dette stift. Manualen rummer ritualerne for dåb, vielse, den sidste olie samt en del indvielser og velsignelser, hvoraf *Benedicchio ville* og dens årlige gentagelse nok er den mest interessante og originale.

Tekstudgivelsen er omhyggelig, og hvor der er lakuner i teksten eller der synes at være fejlskrivninger, er alternative muligheder angivet i noterne, hvor dog en enkelt fejl vist har sneget sig ind s. 70 1.6. Her foreslås *Et de syon tuere in eos* rettet til *in nos*, men da det drejer sig om velsignelsen af ringen ved ægtevielse, kan *nos* næppe høre hjemme her, og den rette læsning er formentlig *tuere eos* eller *tuere illos*. Dette stemmer også bedst med Ps. 19,3, hvorfra det stammer, hvilket mærkeligt nok ikke er angivet i det ellers så fuldstændige register over de liturgiske former.

Imidlertid er den slags bittesmå skønhedspletter uden betydning i sammenligning med udgavens værdi som helhed. I særdeleshed må man hilse selve udgivelsesprincippet velkomment, som det præciseres på s. 28: Man vil ikke foranstalte nogen efterforskning efter »originale« tekster, for enhver liturgisk tekst, som har været anvendt i kulten, er eo ipso autentisk. Det er så sandt som det er sagt, og måske tør man håbe, at denne udgave vil medvirke til at afsvække den perfektionisme, der præger – og i vid udstrækning kvæler – mange tekstudgivelser. På mere end én måde har vi grund til at lykønske udgiverne og os selv med denne lovende start på det nye projekt.

ANNE RIISING

J. O. ARHNUNG(†): Roskilde Domkapitels Historie. II. 1416–(1536). Udg. af TROELS DAHLERUP. Institut for dansk Kirkehistorie. København, G. E. C. Gad, 1970. 232 s. Ill. Bilag. 74,25 kr.

Forfatterens død i 1968 hindrede ham i at fuldende sit arbejde om Roskilde domkapitel, hvoraf 1. bind udkom 1937 som disputats, og det er glædeligt, at